
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra "Våningshus", Kjølleberg, Farsund kommune, Agder fylke, Norge

NNU Rapport 8 – 2023

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Foto: Rolf Einar Huus



Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder

Kjølleberg

Farsund kommune
Gnr/Bnr: 43/4

Koordinater: 58.1367173 N, 6.6049529 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder fylkeskommune og Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Rolf Einar Huus

Træart: fyrretræ (*Pinus sylvestris*)

Undersøgt af: Niels Bonde og Claudia Baittinger
NNU j. nr.: A9813, februar 2023.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Se endvidere Agder fylkekommunes oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

”Våningshus”

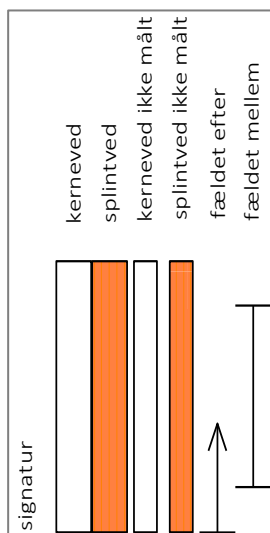
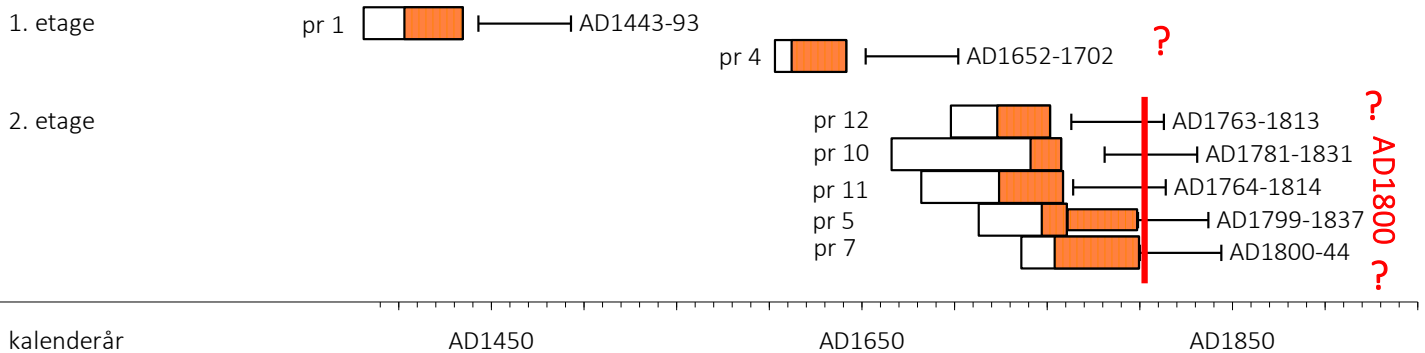
Der er modtaget 12 prøver fra 11 stokke/emner. Alle af fyrretræ (*Pinus sylvestris*). Alle er udtaget som borekerner (se vedhæftede feltrapport). Der er konstateret splintved på alle målte prøver. Ingen med waldkante (træets sidst dannede årring).
To prøver (pr 3 og 6) er ikke målt; indeholder for få årringe (<27).

Antallet af årringe i de undersøgte prøver varierer mellem 39 og 118. For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Syv prøver er dateret

bygningssdel

Våningshus Kjølleberg, Lista



Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala med angivelse af yngste, bevarede årring samt beregnede **fældningstidspunkt** for træerne, som de daterede prøver stammer fra. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Der er konstateret splintved på alle daterede prøver.

Syv prøver er dateret.

Tolkning:

Fem af de daterede prøver stammer fra træer, der formentlig er fældet omkring anden halvdel af det 18. århundrede, mellem AD1763 og AD1800.

To prøver stammer fra træer, der er fældet tidligere i det 15. og 17. århundrede. Det drejer sig formentlig om genanvendt tømmer.

Middelkurver

Årringskurverne fra de fem prøver fra 1700-tallet er sammenregnet til en middelkurve **n480m101** på 135 år, som dækker perioden AD1666-1800.

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referencekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

For *t*-værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne udviklede grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin † og Terje Thun (NTNU).

| | | | | |
|------------------|--------|--------|----------|----------------------------------|
| kurver | - | - | N480m101 | |
| | | | | |
| - | start | dates | AD1666 | |
| - | dates | end | AD1800 | |
| | | | | |
| aam01 | AD1254 | AD1744 | 0.26 | N Aust Agder indenlands Setesdal |
| Aam02 | AD1487 | AD1837 | 7.32 | N Aust Agder kystnær |
| N Aaseral NB02 | AD1223 | AD1857 | 0.77 | N Aaseral 113 timber |
| VA_2011_3 | AD1223 | AD1879 | 8.288 | N Vest-Agder m Aaseral |
| V AuAaseralPISY2 | AD1353 | AD1936 | 9.016 | N Vest-Agder minus Aaseral |

Tabel: Absolut datering. *t*-værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver. For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurver

Mean sequence - n480m101!

Aated AD1666 to AD1800

Contains the following files

N4800059.d dated AD1713 to AD1761 of type R 14 N

N4800079.d dated AD1736 to AD1800 of type R 46 N

N4800109.d dated AD1666 to AD1758 of type R 17 N

N4800119.d dated AD1682 to AD1759 of type R 35 N

N4800129.d dated AD1698 to AD1752 of type R 29 N

Katalog over undersøgte prøver

N4800019.d

A9813 Kjølleberg våningshus 1. etage stue vest pr 1

Raw Ring-width PISY data of 55 years length

Dated AD1381 to AD1435

32 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 159.65 Sensitivity 0.26

Interpretation: AD1443-93

N4800029.d

A9813 Kjølleberg våningshus 1. etage stue vest pr 2

Raw Ring-width PISY data of 39 years length

Undated; relative dates - 1 to 39

27 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 183.03 Sensitivity 0.15

N4800039

Not examined

N4800049.d

A9813 Kjølleberg våningshus 1. etage stue vest

Raw Ring-width PISY data of 40 years length

Dated AD1603 to AD1642

30 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 134.20 Sensitivity 0.21

Interpretation: AD1652-1702

N4800059.d

A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest pr 5

Raw Ring-width PISY data of 49 years length

Dated AD1713 to AD1761

14 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 121.61 Sensitivity 0.23

Interpretation: AD1799-1837

N4800069
Not examined

N4800079.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest pr 7
Raw Ring-width PISY data of 65 years length
Dated AD1736 to AD1800
46 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 104.97 Sensitivity 0.22
Interpretation: AD1800-44

N4800089.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest gav l ø s st o k k pr 8
Raw Ring-width PISY data of 93 years length
Undated; relative dates - 1 to 93
12 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 83.72 Sensitivity 0.26

N4800099.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest gav l ø s st o k k pr 9
Raw Ring-width PISY data of 118 years length
Undated; relative dates - 1 to 118
14 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 71.07 Sensitivity 0.31

N4800109.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest gav l ø s st o k k pr 10
Raw Ring-width PISY data of 93 years length
Dated AD1666 to AD1758
17 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 47.63 Sensitivity 0.31
Interpretation: AD1781-1831

N4800119.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest gav l ø s st o k k pr 11
Raw Ring-width PISY data of 78 years length
Dated AD1682 to AD1759
35 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 159.01 Sensitivity 0.25
Interpretation: AD1764-1814

N4800129.d
A9813 Kjølleberg våningshus 2. etage stue vest gav l ø s st o k k pr 12
Raw Ring-width PISY data of 55 years length
Dated AD1698 to AD1752
29 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 194.29 Sensitivity 0.23
Interpretation: AD1763-1813

Ytterligere data (ikke prøvetatte stokker kan betegnes med A, B, C osv)

**FELTRAPPORT
BYGNINGSVERN I AGDER**

| | |
|----------------------------------|--|
| Dendrokronologisk objekt: | Kjølleberg våningshus |
| Fylke: | Agder |
| Kommune: | Farsund |
| Gnr/Bnr: | 43/4 |
| Prøvene tatt av: | Rolf Einar Huus MERKET MED REH 01-2022 |
| Dato for prøvetaking: | 08.01.2022 |
| Koordinater | N6474805.54 Ø6446.32 |

| Prøve Nr: | Etg / ev del av hus | Rom/Bygn del. | Del. Omfar | Sted på del. | Marg. Ja/Nei | Geit. Ja/Nei. | Bast. Ja/Nei. | Bark. Ja/Nei | Be- arb. Ja/Nei. | Kommentar. |
|-----------|---------------------|---------------|-------------------------|-------------------|--------------|---------------|---------------|--------------|---------------------|---------------------------------|
| 1 | 1 | Stue vest | 2 | 80cm fra dør | | | Nei | Nei | Nei | |
| 2 | 1 | Stue vest | 3 | 80cm fra dør | | | Nei | Nei | Nei | |
| 3 | 1 | Stue vest | 2 | 30 cm fra dør | | | Nei | Nei | Nei | |
| 4 | 1 | Stue vest | 7 | 10cm fra hjørne | | | Nei | Nei | Nei | |
| 5 | 2 | Stue vest | 4 | 30cm fra hjørne | | | Nei | Nei | Nei | |
| 6 | 2 | Stue vest | 6 | 120cm fra hjørne | | | Nei | Nei | Nei | |
| 7 | 2 | Stue vest | 8 | 120 cm fra hjørne | | | Nei | Nei | Nei | |
| 8 | 2 | Stue vest | Løs laftestokk fra gavl | | | | Nei | Nei | Nei | Prøve 8 og 9 er fra samme stokk |
| 9 | 2 | Stue vest | Løs laftestokk fra gavl | | | | Nei | Nei | Nei | |

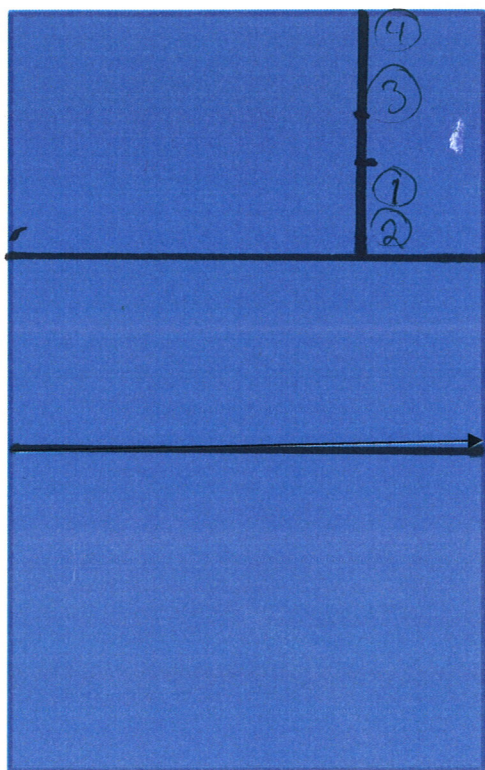
Ytterligere data (ikke prøvetatte stokker kan betegnes med A, B, C osv)

| | | | | | | | | | | | |
|----|---|-----------|------------------------------|--|--|--|--|-----|-----|-----|-----------------------------------|
| 10 | 2 | Stue vest | Løs laftestokk fra gavl | | | | | Nei | Nei | Nei | |
| 11 | 2 | Stue vest | Løs stokk fra gavl omfar 13? | | | | | Nei | Nei | Nei | Prøve 11 og 12 er fra samme stokk |
| 12 | 2 | Stue vest | Løs stokk fra gavl omfar 13? | | | | | Nei | Nei | Nei | |
| 13 | | | | | | | | | | | |
| 14 | | | | | | | | | | | |
| 15 | | | | | | | | | | | |
| 16 | | | | | | | | | | | |
| 17 | | | | | | | | | | | |
| 18 | | | | | | | | | | | |
| 19 | | | | | | | | | | | |
| 20 | | | | | | | | | | | |
| 21 | | | | | | | | | | | |
| 22 | | | | | | | | | | | |
| 23 | | | | | | | | | | | |

Kommentar:

Ytterligere data (ikke prøvetatte stokker kan betegnes med A, B, C osv)

Bygningsbeskrivelse: 1. etg



2. etg

